Lwowska Naukowa Biblioteka im. W. Stefanyka NAN Ukrainy. Oddział Rękopisów.
Zespół (fond) 141.

ZBIÓR ALEKSANDRA CZOŁOWSKIEGO

Dział (opis) I

1994. Memoriał Józefa Dzierzbowskiego w sprawach lasowych z 1823 r.

STRONY NIEZAPISANE NIE ZOSTAŁY ZDIGITALIZOWANE

BIBLJOTEKA OSSOLIŃSKICH
ZBIÓR Dr. A. CZOŁOWSKIEGO
Nr. rękopisu 1994

25951
19568

1. 12/a.

Zur Einsicht

Dem k. k. Herrn Gubernial-Rathe Ritter v. Bernhard

gez. Bernhard
18 Aug

landständischen Deputirten Herrn Ritter v. Dzierzkowski

19 August 1824
Dzierzkowski

k. k. Herrn Gubernial-Rathe und Staats Güter Administrator Ritter v. Sacher.

den 20ten August 1824
Sacher

OSSOLIN. BIBLIOT.
1994

~~Copia.~~

24810 / 18784 — Memoryał ... 1817 — 13

Seperat Meinung des Gefertigten.

ad Numerum 21168.

Die Meinung und der Wunsch des Gefertigten geht dahin, damit Eine k: Grundsteuer Regulirungs Provinzial Kommission ihr Augenmerk auf folgende Umstände richten, und solche höchsten Orts unterlegen wolle.

Moim zdaniem i życzeniem iest, aby Komissyia prowincyonalna zwróciła uwagę na okoliczności następujące i przełożyła ie Dworowi.

1tens daß der Termin zu den Reklamazionen über die Ertragsbestimmungen der Waldungen neuerdings festzusetzen wäre, und wenigstens ein Jahr zu dauern hätte, denn da bis jetzt keine Verfahrungsart vorgeschrieben und verlautbart wurde, so konnte Niemand seine Beschwerden gründlich führen.

1. Iżby Termin reklamacyi lasowych był na nowo postanowiony i przynaymniey rok ieden trwaiący, bo gdy dotąd żadnych nie było przepisanych i ogłoszonych prawideł postępowania, przeto nikt gruntownie skarg swoich zanosić nie mógł.

2tens In dem allerhöchsten Dekrete Sr Majestät Kaisers Joseph II. vom 8ten Hornung 1790 wird in Betreff der Waldungen Nachstehendes gesagt: „Da nun Se Majestät „wahrgenommen haben, daß diese Steu„er (: nämlich von den Waldungen :) bei „einigen nicht von dem wirklichen son„dern von dem möglichen, nicht von „dem gegenwärtigen sondern von „dem zukünftigen, nicht von dem „wahren sondern von dem eingebilde„ten Ertrage der Waldung bemessen „worden, so haben Allerhöchstdieselben

2. Dekretem Cesarza Józefa II. pod 8ym lutego 1790. co do lasów powiedziano: „Gdy więc uznał „Nayiaśnieyszy Pan, że podatek „ten (: to iest z lasów :) nie z istotnych „lecz podobnych, nie z teraźnieyszych „lecz z przyszłych, nie z prawdzi„wych lecz z uroionych dochodów la„sowych wymierzonym został, ra„czył łaskawą wolę swoią oświad„czyć, iż ten podatek iedynie podług „prawdziwego stanu i podług aktu„alnego przychodu z lasów wymierzo„nym i sprostowanym bydź powi„

" Ihren huldvollen Meinung dahin
" geäußert, daß die Steuer be"
" züglich nach dem wahren Stande,"
" und dem wirklichen Ertrag der
" Waldungen bemessen und be"
" richtiget werden soll."

Obwohl nun dieser Theil des Jo"
sephinischen Gesetzes von der höchsten
Behörde für ganz unvollständig er"
klärt wurde, so sehen wir doch nur
wenige Reklamazionen gegen die
Ertragsbestimmung von Waldungen,
denn der größte Theil der Landes"
insassen (: denen das obbezogene
Josephinische Dekret, wegen der kurz
darauf erfolgten Aufhebung des gan"
zen Systems nicht einmal bekannt
gemacht ward :) befindet sich in einer
gänzlichen Unwissenheit: ob und was
ihnen zu unternehmen erlaubt
sey? Viele sind durch die hohe
Entschließung vom 10ten 8ber 822.
abgeschreckt zu Folge welcher der
Beschwerdeführer die Untersuchungs"
kosten zu tragen hat; sie schweigen
demnach, obschon sie sich gedrückt füh"
len. Indessen ist mittelst des ob"
bezogten Josephinischen Dekrets aus"
drücklich und gerecht bestimmt worden,
daß die in der Rede stehenden Kosten,
der höchste Staatsschatz bestreiten soll:

" nien.

Chociaż więc ta część dzieła Jo"
zefowskiego za zupełnie niedo"
kładną przez Dwór uznaną zosta"
ła, przecież widziemy, iż tak mało
iest reklamacyi lasowych; bo nay"
większa część obywatelow (: którym
nawet ten dekret Jozefowski dla
skasowanego wkrótce całego sy"
stemmatu ogłoszonym niebył :)
w zupełney są niewiadomości, czyli
i co im przedsięwziąść iest wolno?
Wielu zatrwożeni są Dekretem pod
10tym 8bra 1822. iż skarżący się
koszta śledztwa ponosić iest winien;
milczą więc chociaż cierpią. —
tymczasem wyżey wspomniony
dekret Jozefowski wyraźnie i
sprawiedliwie powiedział, że te
koszta skarb ponosić powinien,
bo prywatnym błędy niedokła"
dnego dzieła Jozefowskiego wy"
rzucać nie można.

denn die Mängel des unvoll-
ständigen forstwirthschaftlichen Gewerbs,
können dem Privat Grundbesitz
zwar nicht vorgeworfen werden.

3tens Dort, wo es sich um die Reklamat-
ion rücksichtlich der Aecker und Wie-
sen handelt, ist ein jeder Grund-
eigenthümer ein Kunstverständiger,
denn jeder ist ein Landwirth, kann
sich demnach aus eigener Erfahrung
mehr oder weniger Rath schaffen,
allein in Beziehung auf die Wal-
dungen, giebt es nur wenige,
welche die Grundsätze des Forstwe-
sens, die Eintheilung in Schläge,
den Fundus instructus, dessen Ab-
gang oder Überschuß kennen
und verstehen, daher sollen über
derley Gegenstände nicht nur sehr
klare, sondern auch möglichst aus-
gedehnte Belehrungen bekannt
gegeben werden.

4tens Die Gerechtigkeit, die Würde,
und das Ansehen der Regierung,
denn die Vervollständigung des
Grundsatzes, worauf die Sicherheit
und die Einhebung der Steuern beruht,

3. Tam gdzie idzie o reklamacyą
względem pól ornych i łąk,
każdy właściciel iest artis peri-
tus, bo każdy iest gospodarzem
rolnym, a zatym może sobie
z własnego doswiadczenia mniey
więcey radzić, ale względem
lasu, mało kto iest taki, który
by rozumiał zasady nauki laso-
wey, podział na zręby, Fundum
instructum, iego niedostatek, lub
zbytek, a zatym w przedmiocie
tego rodzaju, nie tylko nayiaśniey-
sze, ale i nayrozciągleysze Instruk-
cye ogłoszonemi bydz powinny.

4. Sprawiedliwość, godność, i po-
waga Rządu, wydoskonalenie za-
sady, na którey spoczywa pewność
i pobieranie podatków, wymagaią
tego naymocniey, aby nie tylko re-

erfordern allerdings, damit die Re-
klamazionen nicht nur auf eine lange
Zeit bewilligt, sondern auch damit
dieselben möglichst ausgedehnt wer-
den, damit ferner in dieser Bezie-
hung eine weitläufige, jeden genau
belehrende Instrukzion öffentlich er-
scheine, durch das Stillschweigen
der Bedrückten, wird das unvoll-
ständige Operat nicht gebessert,
die zu hoch ausgemittelten Steuern
werden in den Staatsschatz nicht
einfließen, und die Regierung wird
doch zuletzt die Berichtigung des feh-
lerhaften Operats vornehmen müßen,
allein diese Berichtigung erfolgt
dann zu spät, denn viele Grundbesitzer
durch mehrjährige Steuern überbürdet,
werden schon zu Grunde gerichtet seyn.

5.tens Seit 33. Jahren, als die josephi-
nische Vermessung aufgehoben wurde
hat das Land in Absicht auf das
Einkommen und den Kunstfleiß
desselben ganz eine andere Gestallt
angenommen: die Bevölkerung ist
zwar größer, folglich auch die
Zahl der Konsumenten des Holzes,
doch diese Bevölkerung nimt nicht
überall im gleichen Verhältniße zu,
anderer Seits aber vermindert
sich die Konsumzion des Holzes

klamacye pozwolonemi były na
czas długi, ale żeby te reklamacye
były nayrozciągleysze, aby tym celem
Instrukcya obszerna z dokładnym
każdego oświeceniem ogłoszoną zo-
stała, — milczenie obciążonych
niepoprawi niedokładnego dzieła,
podatki nadto wyciągnione nie
będą wchodzić do Skarbu, i za-
wsze będzie musiał Rząd wró-
cić się do poprawienia niedo-
skonałego dzieła; ale to popra-
wienie przyidzie pozno, bo
wielu Właścicieli kilkoletnim
podatkiem przeciążeni, zniszczo-
nemi będą.

5. Od lat 33.ch iak przemiary
Józefowskie zniesionemi zostały,
postać całego kraju co do iego do-
chodów i industryi całkiem od-
mienioną została, — przybyło
wprawdzie ludności, a zatym
i konsumentów drzewa, ale ta
populacya nie równo wszędzie
wzrosła, lecz z drugiey strony
zmnieyszyła się, konsumcya drze-
wa przez mnóstwo wynalazków
paliwo oszczędzaiących i po kraju

durch viele die Erzeugung des Vol-
kes bezweckende, im Lande eingeführ-
te Erfindungen: die Brandwein-
brennereyen der Juden, sind in den
meisten Städten und Marktflecken
eingegangen, und diejenigen welche
noch bestehen, consumiren wegen
Einführung der Dampf- und anderer
Maschinen weit weniger Holz. —
Mir scheint daher, daß die Consump-
tion desselben nicht nur nicht grö-
ßer, sondern vielmehr weit ge-
ringer seyn muß. Hier könnt
noch zu bemerken, daß der Holz-
handel, welcher sich meist mit Dan-
zig in einem blühenden Zustande
befand, nunmehr gänzlich in Ver-
fall gerathen ist.

6tens Die Holzpreise sind und waren
bey uns sehr niedrig: aber die Trans-
portkösten, zumahl da alles auf
der Achse zugeführt wird, erhöhen
dieselben idealisch, und bringen sie
jedermann in Irrthum. Im Laufe
der 33. Jahre nahmen die Fällungs-
und Zufuhrskösten bedeutend zu, theils
durch die Errichtung mehrerer Weg-
mauthämter, die früher nicht bestan-
den, theils durch die Erhöhung der Mauth-
gebühr, theils aber auch durch die Viales,
welche den Unterthanen zu zahlen befohlen

wprowadzonych. — Gorzelnie Ży-
dowskie w miastach y miasteczkach
po większey części ustały, — a te
które pozostaią, dla zaprowadzo-
nych parowych i innego rodzaju
maszyn, daleko mniey konsumuią
drzewa. — Zdaie mi się więc, iż
konsumcya drzewa nietylko się nie
zwiększyła, ale daleko mnieyszą
być musi. — W tem mieyscu do-
dać należy, iż handel drzewem
który dawniey z Gdańskiem był
w stanie kwitnącym zupełnie ustał.

6. Drzewo u nas zawsze iest i
było w cenie bardzo małey, ale koszt
transportu, ile że wszystko na
kołach się przywozi, podnosi ide-
alnie cenę drzewa, i w błąd każ-
dego wprowadza. W ciągu lat
33. te koszta transportu i wyręba-
nia znacznie się podniosły, bądź
przez ustanowienie wielu rogatek
drogowych, których dawniey niebyło,
bądź przez samo podwyższenie myta
drogowego, bądź na koniec przez Via-
les, które Włościanom płacić naka-

würden, falls jemand mittelst Robott Holz transportiren wollte.

Schlüsslich sind die Preise der menschlichen Arbeit, ungeachtet die Erdprodukte sehr niedrig stehen, unbewußt warum gestiegen, und erhalten sich dermaßen, daß zwischen denselben und den Produkten, welche diese Arbeit hervorbringt, gar kein Gleichgewicht besteht. Wer nur über den gegenwärtigen Zustand der Menschen und der Dinge nachdenken will, wird sich überzeugen, daß der Mensch unbewußt warum sich höher geschätzt habe, und in diesem Eigensinne zum grossen Nachtheil der allgemeinen Industrie beharret.

7tens Bey der Einführung des Grundsteuer Katasters in einem Lande, dessen Oberfläche aus Mangel an Händen und Betriebskapitalien nicht ganz urbar gemacht werden kann, stößt man alle Augenblicke auf neue Schwierigkeiten an: In Beziehung auf die Waldungen sind diese Schwierigkeiten um so auffallender.

zano, gdyby kto pańszczyzną drzewo transportować przedsięwziął.

Nakoniec cena pracy ludzkiey mimo tanności wielkiey ziemiopłodów, niewiedzieć dla czego podniosła się, i utrzymuie tak, że żadney niema rowno wagi między ceną pracy i płodami, ktorą ta praca wywodzi. Ktokolwiek zastanowić się zechce, nad obecnym stanem ludzi i rzeczy przekona się, iż człowiek nie wiedzieć dla czego drożey się oszacował, i trwa wtym uporze zwielką industryi ogulney szkodą.

7. Gdy system katastru ziemskiego wprowadza się do kraju, ktorego rozciągłość przez niedostatek rąk i kapitałów całkiem uprawioną bydź nie może, tam co chwila znowemi trza się zdybywać trudnościami. — Co się tycze lasów, ta trudność iest więcey rażąca, prawie część trzecia kraju naszego

Beinahe der dritte Theil unserer Provinz ist mit Waldungen bedeckt; allein diese befinden sich auf dem Rücken des karpatischen Gebirges, und sind so unzugänglich, daß die Bäume in denselben wachsen und fallen, ohne von der Axt oder menschlicher Hand angerühret zu seyn. — Die k: Kammer welche am Fuße der Karpaten Salzstollen besitzt, konsumirt das meiste Holz, ungeachtet dessen bleiben derselben doch einige Hunderttausend Klafter ganz ohne Nutzen. Dieses keinen Nutzen gewährende Produkt, ist demnach in Abschlag zu bringen; denn das allerhöchste Dekret Sr. Majestät Kaiser Joseph II. bewilligt nur sichere Einkünfte zu versteuern: allein um dieses zu erreichen, werden viele Bemerkungen erfordert, wozu hier der Ort nicht ist.

iest lasem pokrytą; ale te lasy na grzbiecie gór karpackich osadzone, tak są nieprzystępnemi, iż drzewa rosną i upadaią nie tknięte siekierą i ręką ludzką. Kamera iest naywiększą drzewa konsumentką, bo ma pod górami karpackiemi banie solne, przeciesz mimo tey konsumcyi zostaie iey kilkakroć stotysięcy klaftrów drzewa, które bez żadnego użytku zostać muszą. Trza więc ten produkt nieużyteczny odtrącić, bo dekret Cesarza Jozefa II. nie pozwala, iak tylko z pewnych dochodów podatek wyciągać; — lecz iak do tego trafić celu? trzeba wielu uwag, które tu wprowadzać nie iest mieysce.

8tens Die Gerechtigkeitsliebe Sr. Majestät den Landständen aus so vielen allerhöchsten Dekreten bekannt, überzeugt uns willig, daß Allerhöchstdieselben die Ausgleichung der Grund-

8. Sprawiedliwość Nayiaśnieyszego Pana tylu dekretami Stanom Krajowym ogłoszona gruntownie nas przekonywa, iż Nayiaśnieyszy Pan chce mieć wyrownany podatek

Steuer nicht nur zwischen einzelnen Kontribuenten, sondern auch zwischen den Provinzen selbst einzuführen wünschen. Da wir in einem rauheren Klima wohnen, so bedürfen wir zur Erhaltung unserer Existenz einen gänzlich mehr Brennholz als andere Provinzen, welche unter einem mildern Himmelsstriche liegen: Ohne diese Hilfe könnten unsere Glieder zu keiner Arbeit taugen, und diese Tauglichkeit ist, wenn sie durch künstliche Wärme unterhalten wird, weit mehr beschränkt, daraus fliesst nun, dass die Masse der Arbeit, folglich auch die Masse der Produktion, oder des Nazionalreichthums geringer seyn muss. Diese mit dem rauhen Klima verbundenen, und die Erhaltung eigener Existenz betreffenden Auslagen, werden durch keine andere Wohlthat ersetzt, ja vielmehr unser auf den Boden verwendetes Kapital, und vorzüglich das Vieh unterliegt mehreren Zufällen, erfordert zu seiner Erhaltung einen grössern Aufwand, und bringt jedoch weniger Einkünfte.

Aus dieser Rücksicht scheint es mir in der Billigkeit gegründet zu

ziemski, nie tylko między szczególnemi kontrybuentami, ale nawet między prowincyami. — My pod surowym położeni klimatem dla zachowania naszey exystencyi musiemy więcey używać paliwa, a niżeli inne kraje pod łagodnieyszym żyiące słońcem. — Bez tey pomocy członki nasze do żadney pracy zdolnemi by bydz nie mogły, a i ta zdolność cieplem sztucznym utrzymywana, więcey iest ograniczona; — idzie zatym że massa pracy, a zatym massa produkcyi czyli bogactwa narodowego, mnieysza bydz musi. Te z surowym klimatem połączone i zachowania własnego tyczące się wydatki, nie są żadnym innym dobrodzieystwem nadgrodzone, i owszem cały nasz kapitał do ziemi przywiązany, a osobliwie bydlęta, więcey cierpi, więcey na swe utrzymanie wydatków potrzebuie, a mniey iednak przynosi dochodu.

Z tych względów zdaie mi się rzeczą sprawiedliwą, aby ta część drzewa, ktorey

seyn, damit jener Theil des Holzes den wir zur eigenen Erhaltung bedürfen, von der Bestimmung ausgeschieden bleibe; denn unter dem nördlichen Himmelsstriche muß das zur Erhaltung des Menschen erforderliche Brennholz eben so betrachtet werden, als die Luft und das Wasser.

na swe zachowanie potrzebuiemy, od podatku wyłączona była; gdyż pod strefą północną, paliwo do zachowania człowieka potrzebne, tak uważać potrzeba, iak powietrze i wodę.

Die Bemerkungen, welche ich hier zu machen nur die Freyheit nehme, scheinen mir mit der Gerechtigkeitsliebe Sr. Majestät derart, so sehr im Einklange zu stehen, und so wichtig zu seyn, daß ich meinen Rath darauf eröffnen würde, damit die k: Grundsteuer Regulirungs Provinzial Kommission nach eingeholten nöthigen Daten über die Landesbeschaffenheit, die Basis der Steuerreklamazionen entwerfe, und solche der höchsten Behörde zur Bestättigung unterlege.

Uwagi, ktore sobie pozwoliłem uczynić, zdaie mi się tak zgodne z sprawiedliwością Nayiaśnieyszego Pana i tak ważne, iż bym z mey strony radził, ażeby Komissya prowincyonalna zasięgnąwszy potrzebnych kraju wiadomości, ułożyła bases do reklamacyi taxowych, i te Dworowi do zatwierdzenia podała.

In Beziehung auf die Reklamazion des Dominiums Swierz Brzezaner Kreises, habe ich blos zwey Bemerkungen zu machen.

Co się tyczy reklamacyi Dominij Swirz w Cyrkule Brzezańskim położonego, mam tylko dwie uwagi do zrobienia.

1tens Die zur Lokaluntersuchung abgeordnete Kommission, fand in den fraglichen Waldungen einen Abgang am erforderlichen fundus instructus, daher geht die Meinung des H. Referenten dahin, daß dieser Abgang durch die Zahl der Umtriebsjahre getheilt, und von jedem Jahre theilweise abgezogen werde. Dieser Durchschnitt wird in den ersten Jahren der Abtriebsperiode die wirkliche jährliche Ausbeute übersteigen, allein dieses läßt sich in den folgenden Jahren mit dem fortschreitenden Wuchsthum des Gehölzes wohl ausgleichen. Aus dieser Berechnung geht klar hervor, daß der Steuerpflichtige von dem Ertrage, den er erst in späteren Jahren hofft, die Steuer schon in den ersten Jahren anticipiren muß, ein Umstand, welcher mit der Gerechtigkeit und den Besteuerungs-Prinzipien keineswegs im Einklange steht.

1. Komissya mieyscowa na śledztwo zesłana, znalazła iż te lasy nie maią dostatecznego fundum instructum, i dla tego iest mniemaniem Referenta, żeby ten niedostatek przez liczbę lat do zrębu przeznaczonych, rozdzielić i z każdego roku częściami odtrącać. – Te średnie przecięcie w pierwszych latach, przechodzić będzie istotny plon roczny, lecz się to nadgrodzi przez lata poźnieysze, co raz wzrastaiący plon daiące. Z tego rozrachowania iest rzeczą iawną, iż Kontrybuent w pierwszych latach musi antycypować podatek od dochodu, ktorego dopiero w latach poźnieyszych spodziewa się; a to z sprawiedliwością i z principiami podatkowania nie godzi się. –

2tens Die Untersuchungskommission hat die Regiekösten in Abschlag

2. Koszta na administracyą Kommissya śledząca potrąciła i z tego

gebracht, und sonach auf die sol-
chen Gestalt mit 31 fr. $41\frac{5}{8}$ Kr. aus-
gemittelte Steuerverminderung
angetragen. Meines Dafürhaltens
nach sollten derley Kosten bei den
Waldreklamazionen immer in Ab-
zug kommen, denn es wird sich bey
vielen Ortschaften zeigen, daß
der Regieaufwand den Ertrag
selbst übersteigt, in diesem Falle
würde also der Kontribuent die
Steuer von einem Objekte zahlen,
das ihm gar nichts einträgt; ein
Grundsatz welcher der Gerechtigkeit
und dem allerhöchsten Dekrete S. r
Majestät Kaisers Joseph II. ganz
zuwider stehet. Endlich ist das
von den Waldungen mit $20\frac{5}{6}$ ent-
fallende Steuerprozent schon zu hoch,
als darauf angetragen werden dürf-
te, dasselbe dadurch noch mehr zu
erhöhen, wenn die Regiekosten nicht
abgeschlagen werden sollten.
Lemberg den 27ten Dezember 1823.

przedmiotu zmnieyszenie podatku
na fr: 31. xr. $41\frac{5}{8}$. — Moim zdaniem
koszta tego rodzaju wszędzie przy
lasowych reklamacyach potrąconemi
bydź powinny; — bo w wielu miey-
scach pokaże się, iż koszta admi-
nistracyi sam dochod przechodzą,
a zatym kontrybuent płaciłby poda-
tek od przedmiotu, który mu za-
dnego ~~do~~chodu nieprzynosi. —
Principium, ktore i sprawiedliwości
i dekretowi Cesarza Józefa zupeł-
nie sprzeciwia się. Nakoniec pro-
cent podatkowy od lasow $20\frac{5}{6}$. od
100. przechodzący, iest iuż nadto
znacznym, żeby go podwyższać go-
dziło się, przez nie odtrącenie
kosztow administracyi.

w Lwowie dnia 27go Grudnia 823.

Jozef Dzierzkowski mp:

Coll: L: et Plen:

ad 21168

Skanowanie i opracowanie graficzne na CD-ROM :

DIGITAL - CENTER

ul. Ostatnia 17
60-102 Poznań
www.digital-center.pl
biuro@digital-center.pl
tel./fax (0-61) 665 82 72
tel./fax (0-61) 665 82 82

Wszelkie prawa producenta i właściciela zastrzeżone.
Kopiowanie, wypożyczenie, oraz publiczne odtwarzanie w całości lub we fragmentach zabronione.

All rights reserved. Unauthorized copying, reproduction, lending, public performance and broadcasting of the whole or fragments prohibited.